

Kirkens Undervisning

nr. 2 1990

tidsskrift for medarbejdere

Nr. 2 1990

- et tidsskrift til medarbejdere om alle former for kirkelig undervisning i teori og praksis.
- inspiration til børne- og familiearbejdet.
- undervisningsmodeller til kirkeårets tekster og centrale kristne temaer.
- forslag til andagter og gudstjenester.
- omtale og anmeldelser af nye undervisningsmaterialer m.m.

Indhold:

Redaktionelt	3
Bibelsyn	4
GT-læsninger i gudstjenesten? v/ Kaj Mogensen	6
Religionspædagogisk værksted v/ Arne Kristoffersen	9
Litteratur til børne- og familiearbejdet	11
Mime til salmen "Guds kærlighed" v/ Peter Moesgaard	15
Hvordan blev Bibelen til	18
Nye bøger og materialer	20

"I Apostlenes Gerninger læser jeg om Filip og hofmanden fra Ætiopien:

Den ene læste i Bibelen, den anden kom og forklarede, hvad han læste, til sidst blev han døbt.

Hos os i dag foregår det hele nærmest omvendt:

Her døber vi en person, senere underviser vi ham i, hvad det betyder, og håber, at han til sidst selv engang vil læse Bibelen."

(Lothar Zenetti i "Die wunderbare Zeitvermehrung", Verlag J. Pfeiffer, München 1987.

Om forsidebilledet

Den ætiopiske hofmand

Træsnit af Azaria Mbatha

(Fra serien "Dias til kirkeåret III – påsketid og pinsefest", AV-edition. Kan købes på Materialecentralen.)

Azaria Mbatha blev født i 1941 i Zululand/Sydafrika. Han gik i 1963 på Rorke's Drift Art School. Der studerede han og tog lærereksamen. I 66/67 begyndte A. Mbatha på Kunstakademiet i Stockholm på et studium og flyttede i 1970 endeligt med sin familie til Sverige. Endvidere studerede han i 1977-80 socialvidenskab på universitetet i Lund.

Gennem mange linoleumssnit fortæller Azaria Mbatha om menneskers liv og lidelser i Sydafrika. Desuden har han fremfor alt arbejdet med bibelske motiver. Ved hjælp af de bibelske motiver kan han billedligt beskrive og kommentere de problemer, mennesker i Sydafrika har. Men derigennem ophæver Azaria Mbatha diatancen mellem den "gamle" historie og nutiden: Bibelens verden er menneskers verden i Sydafrika, zuluernes verden.

Billedets indhold

Vi har foran os en billedhistorie, der skildrer beretningen om Filip og den ætiopiske hofmand fra Apostlenes Gerninger kapitel 8, vers 26-39. Beretningen starter øverst til højre med, at Filip kaldes af en Guds engel til at gå ad vejen mod Gaza. På næste motiv møder Filip hofmanden, der læser i skriften på vej til Ætiopien i sin vogn. Nederst til højre udlægger Filip teksten for hofmanden, og til venstre herfor slutter billedhistorien med, at Filip bliver døbt.

En aktuel tekst for Azaria Mbatha

Det er ikke uden grund, at en kunstner som Azaria Mbatha tager fat på netop denne beretning. Og han får også noget helt specielt ud af den med sin billedhistorie.

Hvert motiv i billedet har noget at fortælle. Men i den helhed kan man let glemme en ting: hofmanden er slave, sort og eunuk – dvs. tredobbelt udstødt. Han er ifølge Apostlenes Gerninger den første hedning, der bliver døbt. Og alligevel er det Kornelius (han omtales tre kapitler senere), der af de fleste huskes som de hedningekristnes fader. Den tidlige kirkelige overlevering har ikke engang bevaret et navn på denne hofmand. Sporene er visket ud efter denne ikke foretrukne outsider, han, som er retsløs som kvinderne, og udstødt fordi han er eunuk. Kirken begynder at etablere sig i det romerske rige, den taber de oprindelige målgrupper for evangeliet

om Jesus af syne; den borgerlig-antændige middelklasse synes at være vigtigere for kirken. Også kirken er truet af fordomme (det viser dette bibelsted tydeligt) – dels racistiske (en sort) – dels sexistiske (en eunuk) – dels hierakiske (en slave). I ungdoms- og voksensammenhænge kan man tage fat på dette problem: den navnløse er Menneskesønnens broder.

Men ét af motiverne – en skikkelse, der sidder lidt umotiveret lige under billedets midte – er stadig uklart. Hvilken tilknytning har det til beretningen? Hvad kan denne skikkelse betyde?

Azaria Mbatha svarer hertil: Det er Isak, der bindes! Hvad denne beretning har med Apostlenes Gerninger 8 at gøre? Den drejer sig vel også om lydighed mod Gud? Følger hofmanden på samme måde Guds ord? Og vi?

overs. AMBN

Om bibellæsning

Efter års arbejde, styret af Det danske Bibelselskab, har vi fået en ny bibeloversættelse på dansk. Ganske vist tilbagestår et arbejde med justeringer af prøveoversættelse samt den endelige autorisation. Men alligevel kan det være på sin plads netop nu at overveje, hvordan man kan markere, at der er sket et generationsskift sprogligt set med vores bibel.

Det er nærliggende at ønske sig en bløge af begivenheder, aktiviteter og studiearbejde i kølvandet på den nye bibeloversættelse. Og ikke bare i voksensammenhæng, men også med børn. Det er f.eks. en mulighed i en række danske menigheder at gennemføre en årlig "Bibeluge", inspireret af den tyske tradition for "Kinderbibelwoche", hvor hele menigheden beskæftiger sig med Bibelen litterært, kunstnerisk, dramatisk, forståelsesmæssigt samt liturgisk. En sådan bibeluge må kunne gennemføres både for børn, unge og voksne. Man kunne vise, hvor mange tilgange til Bibelen, der er og har været i vores kultur. Og kun fantasien sætter grænser for, hvordan man kunne vise, at Bibelen har noget at sige os i dag. Hvis man yderligere har gemyt dertil, kunne man, som jeg har hørt det gjort i ud-

landet, foranstalte en "marathonoplæsning" af Bibelen i den lokale kirke, hvor børn, unge og voksne på skift fra morgen til aften gennem en uge efter en tilrettelagt plan læser højt af den nye bibeloversættelse fra ende til anden!

Og man kunne naturligvis tilskynde til fornyede bibelstudier og i det hele taget sætte focus på Bibelen i alle sammenhænge af kirkens arbejde. Men det vigtigste vil for mig at se være at bearbejde den almindelige holdning til bibellæsning, at tage fat på, hvad det er, der gør det så svært at læse sin Bibel. Det er f.eks. uhyre væsentligt, men hvilken holdning man går i gang med at læse Bibelen. Ofte tror man, at man ved at læse Bibelen kan få svar på en lang række presserende og foruroligende spørgsmål – Og så kan der nemt ske det, at der omvendt ved bibellæsningen opstår en række spørgsmål, fordi teksterne i sig selv rummer paradokser og ujævnheder. Netop gennem bibellæsning bliver mennesker foruroliget på ny, nye spørgsmål dukker op, tvivlen blottes, og det kræver et hårdt arbejde at nå frem til brudstykker af et svar. Mange lægger Bibelen til side igen, bliver forvirrede, fordi de havde ventet et anderledes

sammenhængende, klart budskab, hvor problemerne var løst.

I det svenske tidsskrift "Barn och Familj" stod for nogen år siden en kommentar af Lars Åke Lundberg, hvor han sammenligner de forskellige holdninger til bibellæsning med den forskel, der er på forelskelse og kærlighed.

Forelskelse kan ofte være en tilstand, hvor man kun ser og tænker på den eneste ene. Han eller hun er smukkest og bedst og har ingen fejl. Den forelskede er glad og føler sig noget nær fuldkommen selv. Men egentlig kender man ikke rigtigt det menneske, man er forelsket i. Man tror, man gør det. Men ethvert menneske har fejl og mangler. Det ser den forelskede bort fra, ser et idealbillede. Det er ikke forkert, men det er heller ikke virkelig kærlighed.

Kærligheden begynder senere, hvis man vil lære det andet menneske virkeligt at kende. Forelskelse går over. Kærlighed kan vare hele livet.

Mange, der er ivrige efter at få nye til at læse Bibelen, begår den fejl at beskrive bibellæsning som en forelsket tilstand. Man beskriver et idealbillede af Bibelen, der er ingen fejl, ingen modsætninger, alt er klart, enkelt og ligetil. Bed, læs din Bibel, og du får svar på alle spørgsmål. Og hvis ikke, er det fordi du mangler tro! Denne holdning gør det faktisk sværere at læse Bibelen, som jo er fyldt med modsigelser og vanskeligheder. Hvorfor er der flere forskellige skabelsesberetninger? Kan det være sandt, når evangelierne har forskellige udsagn om Jesus? osv. osv.

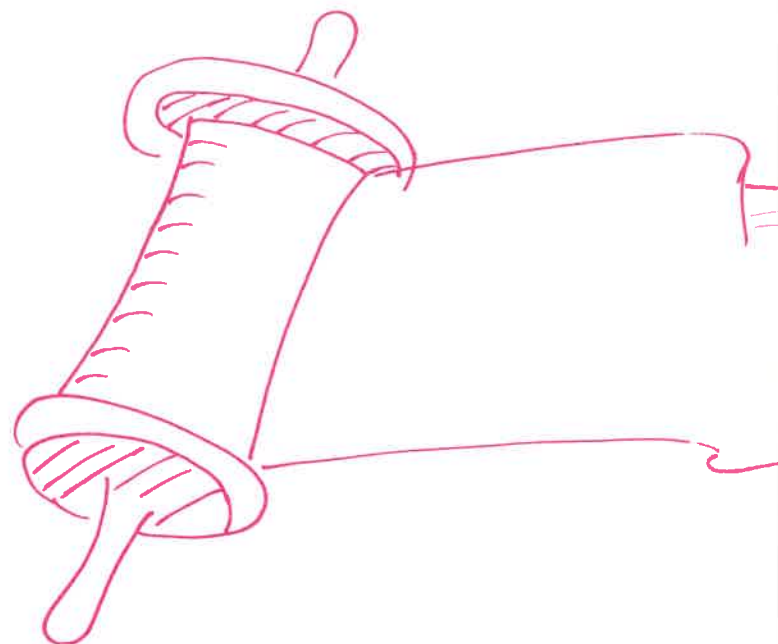
Det er uansvarligt at tale om, at nogen mangler tro, blot fordi de undres over disse modsætninger. Jesus tog menneskers spørgsmål alvorligt. Han sagde aldrig til nogen, at de skulle gå, fordi de manglede tro, tværtimod! Jesus bad heller aldrig nogen om at slippe fornuften, når de skulle skelne ret fra uret.

Det bør ikke skjules, at Bibelen er en farlig og besværlig bog. At læse Bibelen er som at vandre gennem en ufremkommelig skov af tvivl og ambivalens, men det er gennem dette anstrengende stykke arbejde, at troen vokser og modnes.

Anne Marie Boile Nielsen

Bibel- syn

Af højskoleforstander
Henning Nørhøj,
Rønde

Med tg÷ i blikket

Johannes Møllehave fortæller i en af sine erindringskitser om en tante af den gode gamle lærerindetype, at han hvert år sendte hende et julekort, som han imidlertid fik tilbage med røde rettelser af stavfejl og tegnsætningsfejl. Hun havde et tg÷ i blikket, skriver Møllehave. Læser vi også Bibelen med et tg÷ i blikket?

Med forskellige variationer fortæller de forskellige målbeskrivelser for fagene Gammel Testamente og Ny Testamente ved de teologiske fakulteter, at studenterne skal gøre sig fortrolige med den historisk-kritiske metode. For at opnå sikkerhed i vurderingen af teksternes beskaffenhed som historiske kilder.

Mere og andet end historiske kilder

Men de bibelske tekster er jo mere og andet end historiske kilder, de ønsker også at være nutidige, de kræver gentagelse. De bibelske skrifter sprænger enhver binding til den historiske sammenhæng, hvori de er skrevet for at nå ud til læseren og tilhøren. Det kan også siges på en anden måde, nemlig at der er tale om en *dobbelthed* i bibelarbejdet. På den ene side har den tekst eller det skrift, som vi beskæftiger os med sit sted, sit miljø eller sin

kontekst, som vi siger i fagsproget, i en bestemt historisk kulturel og social situation. Den tro, der kommer til udtryk i de bibelske tekster, må altså ses i forhold til en given historisk virkelighed. Den er bundet til en bestemt situation. Men på den anden side må jeg også forsøge at sætte *min* tro i forhold til min aktuelle situation, og det, der er min virkelighed. Bibelarbejdet må altså tage højde for de to kontekster, tekstens egen, og så min virkelighed. Og det er så her, at jeg mener, vi er ved det vigtigste problem vedrørende bibelsynet.

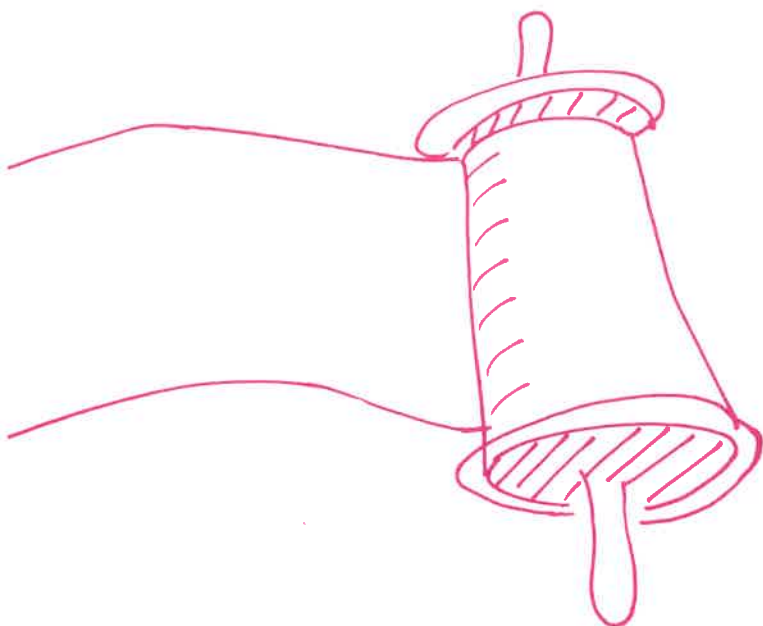
Sammenhængen mellem Det gamle og Det nye Testamente

Hvordan skal vi forstå forholdet mellem de to testamente? Er det ene ikke vigtigere end det andet? Først lidt om sammenhængen. Den dobbelthed, som jeg henviste til før, ser vi allerede i Bibelen selv. *Det gamle Testamente* i dets nuværende form er resultatet af en lang *traditionsudvikling*, og drivkraften i denne udvikling har netop været, at man til stadighed nyfortolkede de overleveringer, man havde ind i stadig nye situationer. Tænk blot på, hvordan løftet om det forjættede land gang på gang dukker op i nye former i den gamle testamentlige litteratur. Og går vi så videre til Ny Testamente, så ser vi, hvordan en aktualiserende nyfortolkning finder sted af forjættelserne. Det sker tyde-

ligst i Mattæus evangeliet, hvor evangelisten gang på gang viser tilbage til Gammel Testamente og tolker det i lyset af Kristi komme. Til denne sammenhæng mellem de to testamente kommer så yderligere den gammeltestamentlige forståelse af verden, mennesket og af Gud, som danner den saglige baggrund for Ny Testamentes forkyndelse af troen på Jesus Kristus.

Den nye oversættelse af GT

Den nye oversættelse af Gammel Testamente har for alvor understreget nødvendigheden af, at vi igen overvejer sammenhæng og forskel mellem de to testamente. Problemet drejer sig vel i første omgang om oversættelsen af profetierne, hvor nyoversættelsen, som endnu ikke er autoriseret, er i konflikt med den kirkelige tradition, der ser disse profetier som rettet mod Jesus komme. Nyoversættelsen oversætter således Esajas, kap. 7,14 "Se den unge kvinde er gravid, hun skal føde en søn og give ham navnet Immanuel". Den autoriserede oversættelse følger den måde, hvorpå teksten er gengivet i Mattæus- og i Lukasevangeliet. Og teksten lyder i den autoriserede oversættelse: "Se jomfruen bliver frugtsommelig, og hun føder en søn, og hun kalder ham Immanuel". Med udtrykket jomfruen er der helt tydeligt ment Maria, Jesu mor, mens den nye oversættelse forudsætter, at den

Den historisk-kritiske metode og forholdet mellem de to testamenter

unge kvinde er identisk med den aktuelle dronning i Jerusalem. Jeg skal ikke gå ind i en diskussion om, hvorvidt den ene eller den anden oversættelse er mere rigtig end den anden, men blot understrege, at sammenhængen mellem de to testamenter består i, at Gammel Testamente udtrykker en grundlæggende forjættelse, nemlig Guds tilsagn om at ville være folkets Gud, og dette løfte har så i Ny Testamente fundet sin opfyldelse og er blevet til virkelighed på endegyldig måde i Kristus. Men rent faktisk – og det er heri forskellen afslører sig – findes dette løfte i Gammel Testamente udtrykt i en tidsbestemt skikkelse, bestemt af en ikke kristen religion, hvor løftet begrænser sig til det aktuelle og det nationale.

Den historisk-kritiske metodes begrænsning

I bogen "Bibelsyn" skriver professor Eduard Nielsen om den historisk-kritiske metode: "I vore dage kommer vi simpelthen ikke uden om den historisk-kritiske metode. Men metoden har sin begrænsning, den kan gøre meget i retning af at føre os den lange vej tilbage til den tekst, vi vil beskæftige os med – tilbage til tekstens oprindelige omgivelser, dens horisont. Men at føre teksten frem til os og måske ind på livet af os, det er ikke den historisk-kritiske metodes anliggende. Det er vel heller ikke uden videre hver tekst i Bibelen, der til enhver tid har noget at sige til enhver".

Angsten for at troen går tabt

Vi kommer ikke uden om, at modstanden mod den historisk-kritiske metode er udtryk for en ængstelse. Ødelægger den ikke barnetroen? spørger vi, og hvorfor skal vi i det hele taget interessere os for ligegyldige historiske detaljer, når det gælder en personlig tilegnelse. At afvise, at den historisk-kritiske metode har hjemstedsret inden for teologi og kirke og også inden for det pædagogiske arbejde, er under alle omstændigheder udtryk for en angst for at miste, angsten for at troen går tabt. Og denne ængstelse bliver vi måske aldrig helt kvit. På den anden side så er denne metode vores eneste mulighed for at møde den virkelighed, som de bibelske tekster blev til i, og som var forfatterens.

Dialog mellem det kendte og det ukendte

Da jeg som stud.teol. for første gang stiftede bekendtskab med denne metode, var det i virkeligheden en *utrolig befrielse*, og det var også *fascinerende*. Det er befriende ikke at være tvunget ind i en skizofreni mellem det bibelske verdenbillede og den moderne naturvidenskabs indlysende resultater. Det er en befrielse, at det ikke skal være et kors for troen, at der er kontraster mellem Gammel og Ny Testamente, ja også inden for såvel Gammel som Nye Testaments skriftsamling. I fortolkningsarbejdet oplevede jeg en glæde ved til gengæld at kunne opspore historien bag teksterne, at komme til at se teksterne i deres oprindelige

kulturelle sammenhæng og netop at kunne gøre det uden binding til en bestemt dogmatisk holdning. Fascinationen går ud på, at der i bibelarbejdet etableres en dirrende dialog mellem det kendte og det ukendte. Den historisk-kritiske metode når aldrig frem til endelige og indlysende rigtige tolkninger af dette eller hint bibelord. Nej, metoden er ifølge sit eget væsen altid i gang, graver stadig dybere og dybere i det historiske stof. Den er udtryk for *den menneskelige nysgerrighed, som aldrig lader sig tilfredsstille*.

Bibelen som "Guds ord"

Bibelen er ikke et Guds ord som skrift, som bog. Arbejdet med Det gamle Testamente lærer os, at mange af dets skrifter er blevet til gennem en lang proces. Udsagn og fortællinger er føjet sammen til helheder, der udgør de enkelte bøger. Akkurat det tilsvarende er sket med Jesustraditioner i det Ny Testamente. Og disse udsagn og fortællinger er blevet givet videre, fordi man havde brug for dem i menighederne, og tolket i forsøg på at uddrage ny og aktuell betydning af dem. Alt det her er, hvad den historisk-kritiske metode som sagt kan afsløre for os, og den har givet os en baggrund for bibelske skrifter, som er uomgængelige. Men når det er sagt, ja så indeholder denne brogede række af fortællinger og udsagn, det, der har en sådan autoritet, noget som er så bestemmende for mit liv, at det giver dette liv mening og perspektiv, noget der er så fundamentalt, så grundlæggende for mig, at jeg ikke kan finde på anden måde at forholde mig til det end ved at sige: Det er Guds ord.

**Status over erfaringer fra
to års forsøg med
"Forslag til alterbog":**

Er GT-læsninger på sin plads i gudstjenesten?

Af sognepræst Kaj Mogensen, Hvidbjerg, Thy

Problematisk forslag

Vi har holdt gudstjeneste efter Forslag til Alterbog ("Den Lilla") i to år. Vi syntes ikke, at det var nok med et år, da vi gerne ville gøre erfaringer med begge tekstrækker.

En nyskabelse i forslaget er indførelse af en indgangslæsning med gammeltestamentlige tekster på epistelens plads. Epistelen blev så flyttet hen til gudstjenestens sidste del, hvor den efter forslaget tjener som udgangslæsning inden den aronitiske velsignelse og udgangssalmen.

Det er vist den almindelige opfattelse, at erfaringerne med de gammeltestamentlige læsninger har været gode, og at det er en af de nyskabelser i forslaget, der skal med i den endelige gudstjenesteordning.

Vore erfaringer svarer ikke til denne generelle tilfredshed. Min konklusion efter forsøget er, at gammeltestamentlige tekster kan veksle med nytestamentlige episteltekster og andre nytestamentlige tekster på den nuværende epistels plads. Det vil sige, at 1) en gammeltestamentlig indgangslæsning er problematisk som eneste mulighed 2) udgangslæsning af epistel-

tekster er ligeså problematisk. Den fremtidige, endelige ordning må være, at der som nu veksles mellem gammeltestamentlige lektier og nytestamentlige epistler og lektier i formessen.

Forkert udvalg?

Men vi har altså fulgt "den lilla" i to år, og vore erfaringer med Det gamle Testamente var blandede, og ikke ubetinget gode. Når jeg læste de gammeltestamentlige tekster kunne jeg ofte se, at det var vanskeligt at fastholde gudstjenestedeltagernes opmærksomhed, især hvis disse tekster var lange. Blikkene flakkede uroligt rundt i rummet, og især børn og unge steg af. Årsagen var ikke præstens negative forventninger, for jeg gik faktisk – inden forsøget – ind for ordningen og havde positive forventninger til den.

Når vi oplevede læsningen af mange af teksterne som uvedkommende, skyldes det uden tvivl flere forhold, men især et forkert udvalg af tekster fra Det gamle Testamente. Der er tilstræbt en sammenhæng mellem læsningerne til de enkelte søndage i kir-

keåret, og især mellem den gammeltestamentlige læsning og evangelielæsningen. 3. søndag i fasten var prædiketeksten Markus 9,14-29, helbredelsen af en dæmonbesat dreng. Tekstens højdepunkt er vel faderens ord til Jesus: "Jeg tror, hjælp min vantro". Som gammeltestamentlig tekst til denne søndag er valgt fortællingen om Abrahams ofring af Isak (1. Mosebog 22,1-18), der er en af de mest komplicerede og vanskeligst tilgængelige tekster i Bibelen. Den afspejler forskellige religionshistoriske forhold, som det er meget vanskeligt at sætte sig ind i. Både den gammeltestamentlige og den nytestamentlige fortælling handler om en far og en søn i forhold til Gud/Jesus. En sammenhæng mellem de to fortællinger kan være troen, event. kan Abrahams faste tro, der ikke stiller spørgsmål, sættes i en vis kontrast til den nytestamentlige fars tro, der skal overvinde vantroen. Man kan mene, at der er en sådan sammenhæng, men den er ingenlunde indlysende, og slet ikke for flertallet af kirkegængere.

Uformidlet er den gammeltestamentlige fortælling misforståelig og proble-

"Nogle tekster i 'den lilla' har mere religionshistorisk interesse end evangelisk substans."

Her i Qumrans huler fandt man i 1947 og de følgende år en række velbevarede GT-skriver, dødehavsrullerne.

matisk. Dette kunne måske afhjælpes ved en inddragelse af den gammeltestamentlige tekst i prædikenen. Men kan det være rigtigt, at en liturgikommission via et tekstvalg, skal tvinge til en bestemt prædikenstruktur? Sammenstillingen, event. modstillingen af de to tekster, er udtryk for en fortolkning af begge tekster, som man kan tilslutte sig eller ej, men som man ikke kan blive fri for.

Min indvending bliver altså, at de gammeltestamentlige tekster efter de udvælgelseskriterier, der er anvendt, er udtryk for en fortolkning, der enten er uforståelig, for spidsfindig eller som trænger sig ind på prædikenens område. Det kan ikke være meningen, at man gennem liturgien skal styre fortolkningen af evangelieforkyndelsen så stramt.

Nu er fortællingen om Abrahams ofring af Isak en forholdsvis velkendt fortælling, hvor man nogenlunde kan følge handlingsgangen, men den rummer mange udtryk, der er uforståelige og har hentydninger til skikke, som en dansk menighed ikke forbinder noget med. Og så er der mange tekster, der er endnu værre. De handler om perso-

ner, som menigheden ikke kender, og omtaler religiøse skikke, som ingen – heldigvis – forbinder noget med, især offerhandlinger. Dertil kommer, at mange tekster er sådan beskåret, at man ikke ved, hvem der er det talende jeg, og hvem, der tales til. Og igen: tekster, der kræver mange forklaringer i en prædiken, hører ikke hjemme i en liturgi.

Liturgien kvæler fortællingen

Mange har ment, at det er de fortællende tekster, der er de bedste i gudstjenesten. Jeg mener, tværtimod. De hører til de mindst egnede. De er nok kommet ind på grund af den aktuelle interesse for fortællingen, men det er en misforståelse. Læst op som en del af en liturgi bliver de fortællende tekster ophævet som fortællinger. En fortælling kræver sammenhæng, mundtlighed og et levende fortælle miljø. Større eller mindre dele af en fortælling revet ud af en sammenhæng og indsat i en liturgi er værre end ingenting. Fortællingen i gudstjenesten må være evangelieteksten og prædikenen. Det vil være oplagt at inddrage en række gammeltestamentlige fortællinger i

forbindelse med bestemte nytestamentlige fortællinger (f.eks. at inddrage bespisningen i ørkenen med manna og vagtler i forb. med de nytestamentlige bespisningsundere), men det må være prædikenens opgave at vise og udnytte en sådan sammenhæng. Og det må ske i frihed, ikke ved liturgisk tvang.

Min første indvending er altså, at udvalget af gammeltestamentlige tekster bevirker en meget kraftig teologisk styring af gudstjenesten/prædikenen. Min anden indvending er gudstjenestedeltagernes flakkende blikke en fremhævelse af.

Ikke en religionshistorisk universitetsøvelse...

Nogle tekster i "den lilla" har mere religionshistorisk interesse end evangelisk substans. Hvis de gammeltestamentlige tekster ikke rummer evangelisk kristendom, hører de ikke hjemme i en kristen gudstjeneste. I en kristen gudstjeneste skal Det gamle Testamente ikke læses på sine egne betingelser. Mange af de tekster, der er valgt, hører mere hjemme i en jødisk gudstjeneste eller i en tekstsamling af tekster til jødisk religionshistorie for HF og seminariet, end de hører hjemme i en kristen gudstjeneste. Og at inddrage tekster alene for, at de skal suppleres eller korrigeres giver ingen mening i en liturgi.

Forholdet mellem Det gamle Testamente og Det ny Testamente er et kompliceret teologisk spørgsmål. Det gamle Testaments Gud og Jesu Kristi Far er naturligvis ikke forskellige guder, og der er en nøje sammenhæng mellem den gamle pagt og den nye pagt. Men samtidig er der også et brud. "Der er sagt til de gamle, men jeg siger jer..." Kristus er lovens ophør. Kun i Jesus Kristus kender vi Gud. Taget isoleret er det gammeltestamentlige gudsbegreb i bedste tilfælde ufuldstændigt, i værste tilfælde forkert.

Når gammeltestamentlige tekster med dette ufuldstændige eller forkerte gudsbegreb inddrages i en kristen gudstjeneste, går der påvirkninger begge veje. Det gamle Testamente får mulighed for at blive sat ind i en ret kristen sammenhæng, men der er også den mulighed, at evangeliet fordunkles af disse gammeltestamentlige tekster, eller at menigheden tror, at de gammeltestamentlige tekster er kri-

"Profeten"

af Hildegard Bienen

"De tekster, der især er egnede, er uddrag af GT salmer samt de profet-tekster, der direkte anvendes om Jesus i Det nye Testamente.

stendom. Det giver de gammeltestamentlige tekster en betydning, som de ikke har, at blive ophøjet til liturgiske tekster i en kristen liturgi. Nogle gammeltestamentlige tekster kan bære dette, andre kan ikke.

Den vældige interesse for de gammeltestamentlige tekster, som spores i disse år i kølvandet på fortælleteologien, er set udfra en evangelisk synsvinkel ikke ganske uproblematisk. Alt afhænger af, hvilken vægt disse tekster får.

Misforstå mig nu ikke. Jeg afviser ikke, at Det gamle Testamente er en del af vor Bibel. Jeg mener, at Israels Gud er Jesu Kristi Far. Men vort udgangspunkt må altid være evangeliet. Det må også være gudstjenestens udgangspunkt og tyngdepunkt. Derfor må man kræve af en gammeltestamentlig tekst, der skal være første tekst i en kristen gudstjeneste, at den ubetinget er evangelisk. En kristen gudstjeneste er altså hverken en religionshistorisk universitetsøvelse eller en jødisk gudstjeneste.

Et andet udvalg med en anden funktion

Er der så slet ikke plads til Det gamle Testamente i vor gudstjeneste? Jo, i

høj grad, men på en anden måde end foreslået i "den lilla".

Vi har allerede gammeltestamentlige elementer i gudstjenesten. Det drejer sig om den aronitiske velsignelse, der mere end noget andet etablerer sammenhængen mellem den gamle pagt og den nye pagt. Velsignelsen tjener i gudstjenesten et liturgisk formål. I nadverritualet har vi det gamle trefoldige helligråb (sanktus) bevaret, hvorved forbindelsen mellem templetjenesten og den kristne gudstjeneste også er bevaret. Dertil kommer, at vi i vor gudstjeneste synger gendigtninger af gammeltestamentlige salmer. Jo, forbindelsen bagud er der stadigvæk, og på den kristne gudstjenestes præmisser.

Hvad så med de gammeltestamentlige tekster? Jeg mener, at de tekster, der især er egnede som liturgiske tekster i en kristen gudstjeneste, er uddrag af gammeltestamentlige salmer (også uden for Salmernes Bog, f.eks. Esajas 35 og Esajas 53 i uddrag), samt de profet-tekster, der direkte anvendes om Jesus i Det nye Testamente. Disse poetiske tekster er også skabt med gudstjenesten for øje, hvad de fortællende tekster netop ikke er. De vanskelige kontekstproblemer, der knytter sig til de fortællende tekster, undgår man stort set ved anvendelse af poetiske tekster. Derved får de gammeltestamentlige tekster, der bliver plads til, en anden funktion end i "den lilla". De skal ikke fortolke eller kontrastere evangelieteksten, de skal ikke indgå i en spidsfindig teologisk sammenhæng, men de skal ganske enkelt stå ved gudstjenestens begyndelse som lovprisning, bøn og tilbedelse. Teksterne får derved en liturgisk, men ikke en egentlig teologisk funktion. Jeg vil altså ikke helt afvise anvendelsen af tekster fra Det gamle Testamente, men det skal være andre tekster end de foreslåede, og med en anden funktion mange af søn- og helligdagene i kirkeåret.

En gudstjenesteform, ægte for nutidsmennesker

Alt liturgisk reformarbejde består i at overveje problemstillingen tradition og fornyelse med henblik på gudstjenstlig praksis i nutiden. Efter min mening er det ikke en ægte fastholden ved traditionen at indføre en lang række gamle uforståelige og nogle gange

"Jeremias"

af Hanne Voorgang Aarbergen

"Den vældige interesse for GT tekster er set ud fra en evangelisk synsvinkel ikke ganske uproblematisk, alt afhænger af, hvilken vægt de får.

teologisk tvivlsomme tekster i gudstjenesten, tekster som formidler en problematisk gudsforståelse og en tvivlsom moral. Den væsentligste anstrengelse i arbejdet med at udforme en dansk højmesseliturgi må gå på at finde udtryksformer, der kan formidle det kristne evangelium i et enkelt, smukt dansk sprog, og give os nutidige, vedkommende ord, vi kan gå ind i i bøn og lovprisning. Traditionen skal have, hvad der tilkommer den. Det har den også fået i forslaget. Men der forestår stadigvæk et arbejde med at finde frem til en gudstjenesteform, der er nutidig, levende og ægte for nutidsmennesker – også for de mange, der nu skal have en mulighed for at søge tilbage til gudstjenesten. Gudstjenesten skal ikke være på nutidens betingelser, men den skal udformes med forståelse for nutidsmenneskers vilkår.

Den evangeliefortælling, der må være enhver kristen gudstjenestes hovedtekst, har mere brug for at blive mødt med danske nutidstekster med kristen og menneskelig (sproglig) kvalitet, fremfor at blive mødt med tekster, der bærer præg af en tid og en kultur, der er os meget fjern.

Kaj Mogensen

Jesu domfældelse og korsfæstelse

Beskrivelse af arbejdet med at fremstille billeder og lydbånd i et religionspædagogisk værksted

Af sognepræst Arne Kristophersen, Sanderum

Religionspædagogisk værksted

Det sidste halve år jeg var lærer ved Rønde Højskole tilbød vi eleverne et nyt liniefag, som vi kaldte "Religionspædagogisk værksted". Der viste sig at være elever nok, der ønskede at deltage i dette nye tilbud, som ser ud til at blive et fast element i Rønde Højskoles fagudbud. Tilbudet retter

sig mod personer, der ønsker at dygtiggøre sig til lederarbejde i det kirkelige børne- og ungdomsarbejde, eller som ønsker at gå videre med en religionspædagogisk uddannelse.

Det religionspædagogiske værksted er tildelt 6 timer ugentligt, hvor der arbejdes med at udvikle teoretiske og praktiske færdigheder med henblik på kirkeligt/kristeligt arbejde.

Jeg skal her forsøge at gøre rede for et

projektarbejde, som det første hold gennemførte, og som også vil kunne gennemføres andre steder, hvor man har tilsvarende faciliteter.

Værkstedets faciliteter

På Rønde Højskole har vi bl.a. følgende faciliteter til rådighed: Scene, teatergarderobe, kulissemateriale, håndgerningslokale, fotoværksted og lydstudie. Disse kom alle i anvendelse i vort projekt, som var en diasserie med lyd.

Da vi besluttede os for at gå i gang med et projektarbejde, begyndte vi med at gøre os klart, hvilke muligheder, vi havde. Vi fandt her frem til, at ovennævnte faciliteter gav mulighed for at fremstille en billedserie med et tilhørende lydbånd. Vi skulle selv fremstille kostumer og kulisser, billeder og lyd. Vi skulle selv forfatte en drejebog ud fra en bibelsk fortælling, og vi skulle også selv være aktører på såvel billeder som lyd.

Vi var enige om, at det var processen, der var det primære, men at produktet også gerne skulle blive af en rimelig kvalitet.

Målgruppe

Det første vi så gik i gang med var at bestemme målgruppe, form og emne. M.h.t. *målgruppe* måtte vi både bestemme os for, hvilken gren af det kirkelige arbejde vi ville satse på, og hvilken aldersgruppe. Vi bestemte os for at fremstille et afslutningsindslag til et familiearrangement i f.eks. en spejderafdeling. Dvs. målgruppen var altså både børn og voksne.

Formen

Formen havde vi til dels bestemt, men vi besluttede, at det skulle fortælle en god historie for børn og samtidig give de voksne stof til eftertanke.

Emnet

Emnet skulle være en illustration af Jesu domfældelse og korsfæstelse. Vi valgte at fokusere på nogle få personer: Kajfas, Pilatus, Herodes og Jesus. Vi ville også især fremstille Pilatus som en karikatur af et magtmenneske, som den, der ofrer en anden for at redde sin egen ære og værdighed. Og vi ville fremstille Jesus som den, der helt igennem stod fast på at være den, han var.

Billedmotiver

Vi begyndte så at udvælge billedmotiver. Vi valgte at indlede med et billede, der skulle illustrere indtoget i Jerusalem. Det gjorde vi ved at fotografere et stykke vej, der var bestrøet med blomster og grene, og hvor man for enden kunne ane et trækors og noget pigtråd. Herefter ville vi fremstille billeder, der illustrerede forhørs- og domssituationerne – og til sidst et billede af Jesus på korset og et billede af en frisk, rød rose, der skulle illustrere, at de magtsyge mennesker og døden ikke fik det sidste ord.

Efter denne planlægning af billedscenerne gik vi i gang med at fremskaffe og klargøre kostymer og rekvisitter. Alle billeder – undtagen det første – blev fotograferet på scenen. Her brugte vi så vores fantasi og indlevelsessevner til dels at frembringe den rette scene for de enkelte motiver og dels at få aktørerne anbragt i de mest sigende stillinger og med den mest sigende ansigtsmimik.

Først da vi havde billederne helt færdigfremstillet, gik vi i gang med at tilrettelægge det lydbånd, der skulle kunne afspilles sammen med billedfremvisningen.

Fortællingen på bånd

Ud fra de billeder, vi nu havde, skrev vi i fællesskab en fortælling, der dels passede til billederne og dels fortalte det, vi gerne ville have frem. Her var det især, at vi skulle tage højde for, at vores målgruppe var både børn og voksne.

Denne fortælling lod vi en af deltagerne indtale på bånd, hvorefter vi udvalgte noget musik, der kunne give stemning til de enkelte situationer. Det redigerede vi sammen med fortællingen på ét bånd.

Da det hele var færdigt evaluerede vi naturligvis proces og produkt. Vedr. processen var vi enige om, at det nok havde været bedre, om vi havde begyndt med at udarbejde en skitse til den fortælling, der skulle være på lydbåndet, og så først derefter planlægge billedforløbet. Men vi var enige om, at det havde været en proces, der gav gode indlevelsesmuligheder i et forkyndelsesarbejde. Vedr. produktet var vi ikke helt tilfredse med billederne, hvorimod vi mente, at lydbåndet var blevet perfekt.

Dette var en beskrivelse af et projektarbejde, som vi absolut kan anbefale at tage op andre steder, hvor der gives muligheder og faciliteter for det.

Litteraturliste

Børne- og familiearbejdet

Juni 1990

Der tages forbehold overfor prisændringer

Boglister m.v.

- ☐ Kirkens Dåbsgave – idékatalog
- ☐ Ledere i kirkens børnearbejde
- ☐ Ungdomsarbejdet
- ☐ Konfirmationsforberedelsen
- ☐ Oplysning om Film-bibelen
- ☐ AV-katalog
- ☐ Abonnement på
KIRKENS UNDERVISNING
tidsskrift for medarbejdere.
4 årlige numre kr. 100,00
- ☐ Gratis prøvenummer

Materialesamlinger/kufferter

Disse udstillingskufferter kan lånes i 14 dage. Kun fragten betales.

- ☐ Kirkens Dåbsgave
- ☐ Ledere i Kirkens børnearbejde
- ☐ Ungdomskuffert
- ☐ Konfirmandkuffert

Desuden findes en række kufferter til brug for skolens undervisning i kristendomskundskab/religion.

Alt på denne liste kan bestilles på:
Materialecentralen/
Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
DK-1820 Frederiksberg C.
Tlf. 31 24 92 50.
Giro 9 10 33 25.

Åben mandag til fredag
kl. 10-16.

Sammen med de bestilte varer modtager De en ny litteraturliste.

Fra Bibelens verden

- ☐ **Min første billedbibel** . kr. 98,00
Bd. 1, GT, L. Galli,
Materialecentralen
- ☐ **Min første billedbibel** . kr. 98,00
Bd. 2, NT, L. Galli,
Materialecentralen
- ☐ **Bibelen for børn
og unge** kr. 130,00
Ill. af Anita Behrendt
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Min første Bibel** . . . kr. 98,00
Arne Munk
Ill. af Lyndon Evans, Sesam
- ☐ **Børnenes Bibelbog** . kr. 138,00
Anne de Vries, Lohse
- ☐ **Bibelske historier
fortalt for børn** kr. 85,00
Morten Pontoppidan,
Gyldendal
- ☐ Med illustrationer af
G. Doré kr. 128,00
- ☐ **Hjemmenes Billed-
bibel** kr. 198,00
Anna Sophie Seidelin
Lademann
- ☐ **De første julegaver,**
pegebog og julekrybbe kr. 30,00
Det danske Bibelselskab
- ☐ **En konge fødes,**
julefortællingen på vers kr. 20,00
Materialecentralen

- ☐ **Det fortabte får**
- ☐ **Huset på klippen**
- ☐ **Den kostbare perle**
- ☐ **De to sønner**
Fire fortællebøger . . . à kr. 18,00
Scandinavia
- ☐ **Småfisk-bøger**
om Jesus à kr. 5,00
Børnegudstjenesteforlaget
8 titler
- ☐ **Lignelsen om
kongesønnens bryllup** . kr. 60,00
Edel og N. E. Steffensen
Materialecentralen
- ☐ **Påskebogen** kr. 18,00
Anita Behrendt
Det danske Bibelselskab
- ☐ **Manden fra Galilæa** . kr. 109,50
Paul Leer-Salvesen
Munksgaard
- ☐ **Julefortællingen**
- ☐ **Noahs ark**
- ☐ **Den fortabte søn**
- ☐ **Jesus og stormen**
af Kees de Kort à kr. 10,00
Det danske Bibelselskab.
- ☐ **Johannes Larssons fantastiske
rejser** kr. 98,00
af Lars Colmar. En svensk dreng
"rejser" gennem tid og rum til Bi-
belens verden. Han møder menne-
sker fra GT og NT og er selv med
ved begivenhederne.

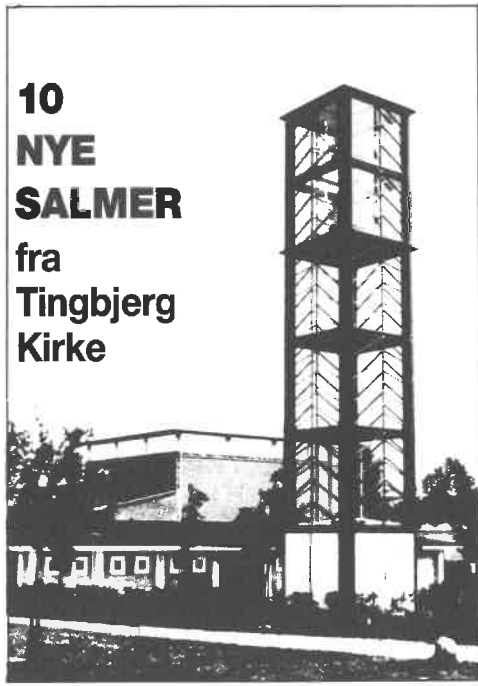
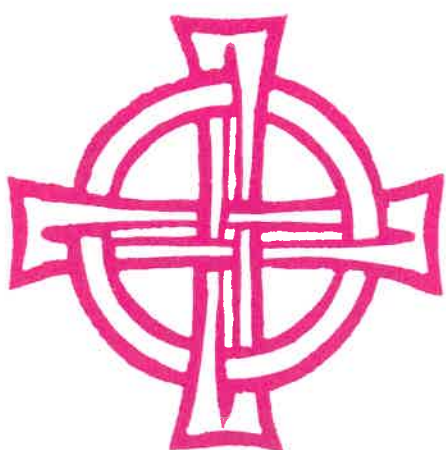
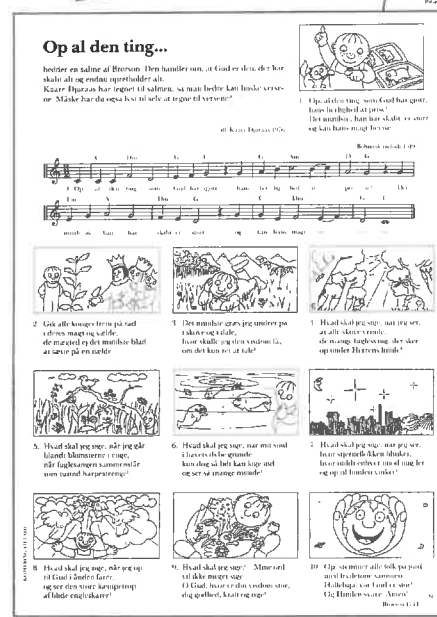
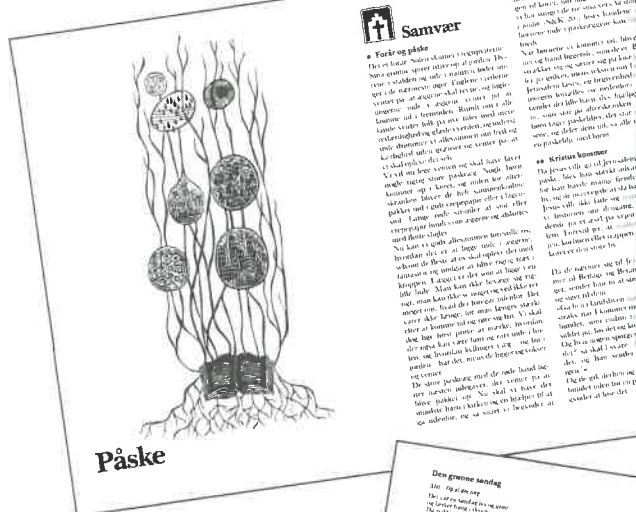

Et udvalg af bøger til DÅBSOPLÆRINGEN

Den kristne børnelærdom for børn i hjem og kirke.

Udgivet af Udvalget vedrørende materialer til det kirkelige børnearbejde 1979-89. * Mærket angiver, at hæfterne sælges inkl. arbejdsark med kopi- ret kr. 100,00
Seriens øvrige titler kr. 50,00
Emneark hertil pr. sæt kr. 8,00

- ☐ **Skabelsen**
Margrete Aukén og Erik A. Nielsen
- ☐ **Mennesket ***
Annelise Søndergaard og Finn Vejgaard Pedersen
- ☐ **Vi holder jul**
Allan Ploug Sørensen
- ☐ **Jesus møder mennesker I**
Jens Markussen
- ☐ **Jesus møder mennesker II**
Anne Lise Olesen og Elith Olesen
- ☐ **Vi holder påske**
Anne Birgitte Villadsen
- ☐ **Vi fejrer pinse**
Gynter Meede
- ☐ **Dåben**
Arne Hansen
- ☐ **Gudstjenesten ***
Lis Bisgaard og Karen Lundblad
- ☐ **Mennesker i verden**
Benneth Østergaard Petersen
- ☐ **Fadervor**
Helge Lundblad

10 NYE SALMER
fra
Tingbjerg Kirke

- ☐ **Gudstjeneste også for børn** kr. 175,00
Det kgl. Vajsenhus
- ☐ **Børnegudstjeneste med højmessens grundtræk** 244,00
Af en arbejdsgruppe på Præstehøjskolen Aros
- ☐ **Salmer og kirkeviser – til brug ved børne- og familiegudstjenesten** kr. 89,00
Haase
- ☐ **Salmer og kirkeviser – melodibog** kr. 198,00
Haase
- ☐ **18 salmer fra Tingbjerg Kirke**
Kassettebånd, hovedsagelig med tekster af Hans Anker Jørgensen, Materialecentralen kr. 75,00
- ☐ **Børnesangbog**
Unitas kr. 78,00

Dramatik

- ☐ **Liv og fred** kr. 125,00
– en musical af Per Harling. Dyrene i Noahs Ark funderer over menneskets ødelæggelse af jorden, Gud og livets mening.
MC's dramaserie
- ☐ **Musical om Ruth** kr. 40,00
Sct. Clemens Kirke, Randers
NBM-audio
noder kr. 30,00
- ☐ **Bånd til musical om Ruth** kr. 69,50
NBM-audio
- ☐ **Musical om Paulus** kr. 40,00
Sct. Clemens Kirke, Randers
NBM-audio
- ☐ **Bånd til Musical om Paulus** kr. 49,50
NBM-audio
noder kr. 30,00
- ☐ **Påskemusical** kr. 56,00
af Breiner Henriksen m.fl.
MC's dramaserie
- ☐ **Bånd til påskemusical** kr. 49,50
NBM-audio
- ☐ **Evas drøm** kr. 125,00
Et kirkespil om syndefald og frelse – fortalt af den blinde ved Jerikos port.
Af Niels Johansen,
Materialecentralen
- ☐ **Skak ... men for en springer er der håb!** kr. 125,00
(med kopiret).
Bånd hertil kr. 98,00
Et kirkespil om det moderne menneske, der i sin jagt efter succes har glemt at leve.
Af Niels Johansen.
Materialecentralen 1989
- ☐ **De 10 brudejomfruer og andre bibelmimer til kirkeåret** kr. 250,00
(med kopiret)
Af S. Fabritius de Tengenagel,
Marianne Boisen
og Lise Gjellerup Koch.
Materialecentralen 1990.

Oplæsning

- ☐ **Min kammerat er KRISTEN** kr. 45,00
Ingrid Mielke
Materialecentralen
- ☐ **Min kammerat er MUSLIM** kr. 45,00
Henning Fogde
Materialecentralen
- ☐ **Min kammerat er JØDE** kr. 45,00
Jens Jørgen Nygaard
Materialecentralen
- ☐ **Min kammerat er SIKH** kr. 45,00
Preben Lund
Materialecentralen
- ☐ **Med Mette i kirke**
Niels Johansen.
Aros 1987
Fortælling om en pige, der en dag går ind i en tom kirke og kommer i snak med orgel, døbefont, alter osv. kr. 75,00
- ☐ **Løven, heksen og garderobeskabet** kr. 68,00
C. S. Lewis.
Borgen
Én af i alt 7 'Narniabøger'.
- ☐ **Livsmønstre** kr. 196,00
En litteratursamling med 34 udvalgte stykker litteratur.
Materialecentralen 1985
- ☐ **Livshistorier** kr. 196,00
En yderligere litteratursamling til oplæsning eller genfortælling.
Materialecentralen 1989
- ☐ **Nu skal du bare høre** kr. 78,50
En fortællebog om den kristne tro af Jens Kr. Krarup, Erik Ågård og Ingrid Schrøder Hansen.
Lademanns Læremidler 1989
- ☐ **Louise og Jonas** kr. 75,00
En børnebog om Louise, der vil lave et mirakel, men lærer noget vigtigt undervejs.
Af Rune J. Kähler.
Materialecentralen 1990
- ☐ **Du kender mig jo** kr. 118,00
En bog om, hvad der sker med et menneskes liv, når det sammen med fortællinger om andres og andet liv sættes ind i en større sammenhæng.
Af Leif Hjernøe.
Materialecentralen 1989

Materialecentralen

Religionspædagogisk Center

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C Tlf. 31 24 92 50

Illustrerende materiale

2 kopimapper:

- ☐ **Tegneserier,
der mangler ord** . . . kr. 225,00
- ☐ **Med Peter og Paulus
i Rom** kr. 325,00

Materialecentralen

Stordias:

- ☐ **Stordias til
Børnesalmer** kr. 985,00
- ☐ **Stordias til
Morgensalmer** kr. 985,00
- ☐ **Højtidsalmer** kr. 985,00

Ill. Merete Gross.

Materialecentralens serie af mapper med overheadtransparenter med illustrerede salmetekster, så også de helt små kan synge med. Hver mappe indeholder tyve transparenter (8-10 salmer). Gamle og nye »klassikere« fra salmebogen og »Salmer og kirkeviser«.

- ☐ **Bibel-Leporellos** . . . kr. 190,00
12 vægfriser, der gengiver
Jesu livshistorie
Marlene Reidel
Sellier Verlag

Flonellografserier:

- ☐ **Gud har omsorg, I**
(NT) kr. 800,00
- ☐ **Gud har omsorg, II**
(GT) kr. 800,00
IKO
- ☐ **Gud og jeg**
41 bibelske fortællinger.
Pr. serie i mappe . . . kr. 50,00
NZV
- ☐ **Kirkeplakat** med brikker
på klippeark kr. 15,00
Materialecentralen
- ☐ **8 stk. bibelske male- og
læsebøger** à kr. 5,00
BGF

Materialecentralen vejleder gerne om køb af:

Våbenhusudstilling

– en boghylde med litteratur til dåbsoplæringen sammensat med henblik på forældre og faddere.

Dåbshilsener

Mappe med eksempler på »hilsener fra kirken« fra forskellige forlag.

Dåbposer

Mindre udvalg af bøger, beregnet til hjemlån for henholdsvis 4-, 6-, 9- og 12-årige børn, der ønsker at blive døbt.

Håndbogssamling

til medarbejdere i kirkens børne- og ungdomsarbejde.

I åbningstiden kan man bl.a.:

- se udstillingerne
- få pædagogisk rådgivning, også telefonisk
- købe bøger til alle former for kirkelig undervisning også bibler og salmebøger
- leje film og video
- købe AV-materiale
- leje materialesamlinger med udvalg af de nyeste undervisningsmaterialer

Andre ønsker bedes anført her:

Materialerne bedes sendt til:

Navn

Evt. Menighedsråd

Adresse

Evt. tlf. nr.

Mime til salmen

Guds kærlighed...”

Efter: ”Guds kärlek är som stranden och som gräset”
Tekst: Anders Frostenson
Melodi: Lars Åke Lundberg
Oversættelse: Erik Ågård
Indspilning: Gud ger frihet (Kyrkoton EP 340)

1. Guds kærlighed (A) er som de brede strande,
(B) (C) er vind og ende (D) løse vidders hjem.
(E) Og vi fik lov at (F) bo der, gå og komme,
(G) at sige ja til Gud og sige nej.
Guds kærlighed (H) er som de brede strande,
er vind og endeløse vidders hjem.

2. (A) Vi vil den frihed, (B) når vi er os selv helt,
den frihed, (C) vi kan skabe noget af,
(D) slet ikke tomhed, men (E) et rum for drømme,
en jord, hvor træer og buske kan slå rod.
(G) Guds kærlighed er som ...

3. (A) Alligevel er mure os imellem,
(B) bag gitre ser vi på hinandens færd.
(C) Vort fængsel, det er rejst af frygtens stene.
(D) Vor fangedragt, det er vort bundne jeg.
(E) Guds kærlighed er som ...

4. (A) O døm os, Herre, (B) frikend os i dommen.
(C) I din tilgivelse vor frihed er.
(D) Den rækker vidt, så langt din godhed vandrer,
(E) blandt alle mennesker og racer her.
(F) Guds kærlighed er som de brede strande,
er vind og endeløse vidders hjem.

Vers 1

Ved start under præludium.

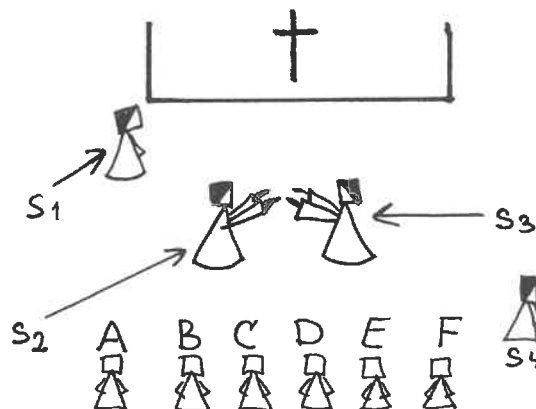
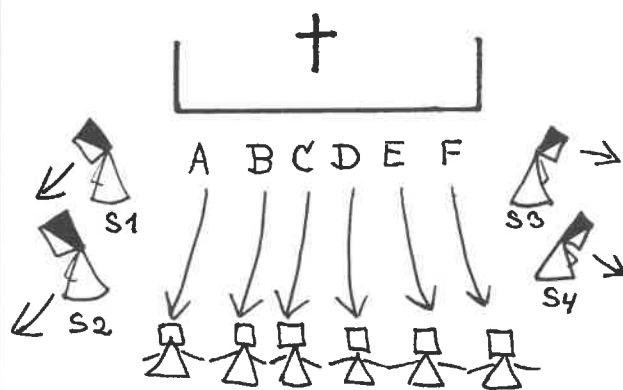
S1, S2, S3 og S4 er aktører. Bogstaverne angiver et antal personer, der fungerer som en slags kor.

a) Personerne ABCDEF rejser sig med hinanden i hænderne.

b) på ER går de fremad, medens de samtidig breder sig til siden i en stor kæde, (S-erne trækker også ud til siden) rytmen giver fire rolige skridt.

c) de slipper hinandens hænder og bølgér med armene begyndende mod venstre – højre – og tilbage mod venstre, hvor ...

d) højre arm stopper som en kasketskygge over øjnene. Venstre arm går ned langs siden. Ved D) trækker S2 og S3 ind bag personerne A-F og placerer sig over for hinanden og varmer hænder som ved et bål. S1 går op til knæfaldets venstre side med ansigt mod altret.

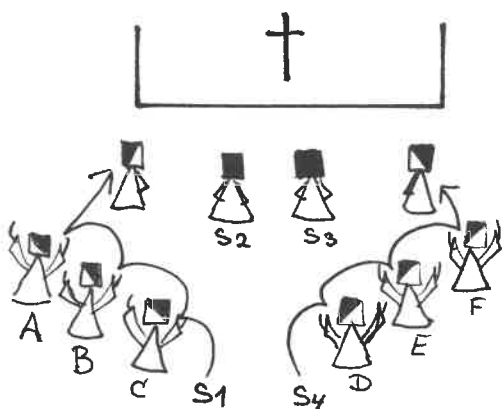
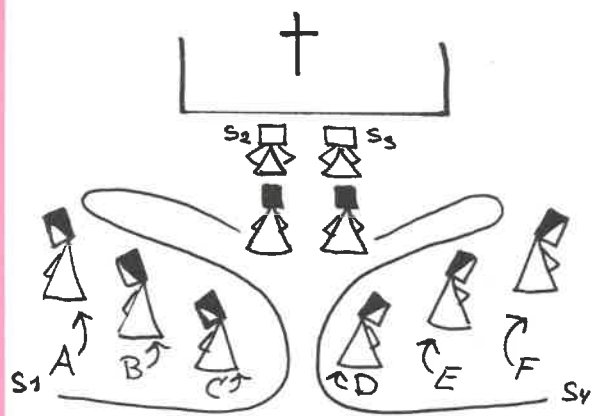
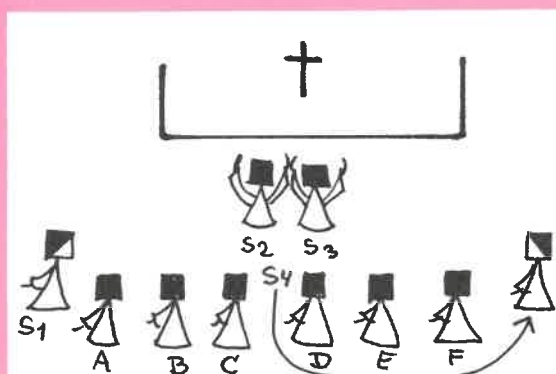
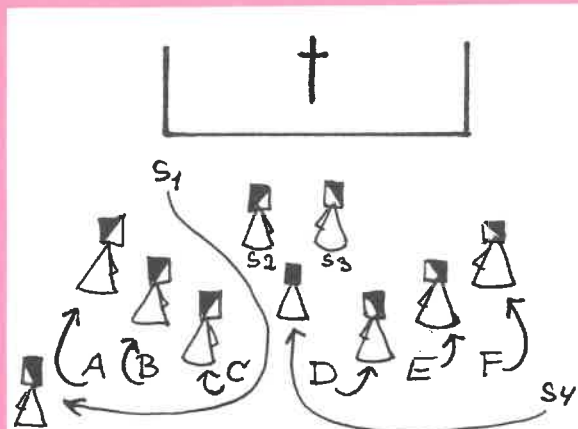
e) ABC vender sig over højre skulder – DEF over venstre skulder og står i en noget åben kile og ser hen mod S2 og S3.

f) S2 og S3 rækker hinanden ting på BO. S1 går ned langs siden af ABC og stiller sig til siden for dem på GÅ (se tegning ovenfor). S4 kommer ind til S2 og S3 på KOMME. (Se tegning).

g) S2 og S3 går frem mod altret med fremstrakte hænder og arme på JA. S4 går raskt og hoveddrystende ud, hvor han kom fra, på NEJ.

h) ABCDEF går frem og tager hinanden i hænderne.

i) Breder sig til siden på ER SOM DE BREDE STRANDE og fortsætter som under c) og d).

Vers 2

a) ABC og DEF går ud i åben kile som i vers 1, men med ryggen til midten. S2 og S3 går mod midten og sætter sig med ansigt mod menigheden.

b) S1 går op bag CBA og ser undersøgende på dem, S4 gør det samme bag DEF på NÅR VIER OS SELV HELT (for at sikre sig, de er alene).

c) S1 hjælper S2, der er en halt tigger, og S4 hjælper S3, der er en blind, op til altret samtidig med at ABCDEF sætter sig på hug med godt bøjet hoved.

d) S1 og S4 går søgende rundt som dødnings (med helt tomt udtryk i ansigtet).

e) S1 og S4 løses op og bliver levende, strækker hænder og arme i glæde over hovedet, vender sig, S1 mod CBA – S4 mod DEF

f) og rører ved dem i rytmen (som om de planter), og CBA og DEF skyder op og danner figurer, som var de planter.

g) Guds kærlighed: som vers 1.

Vers 3

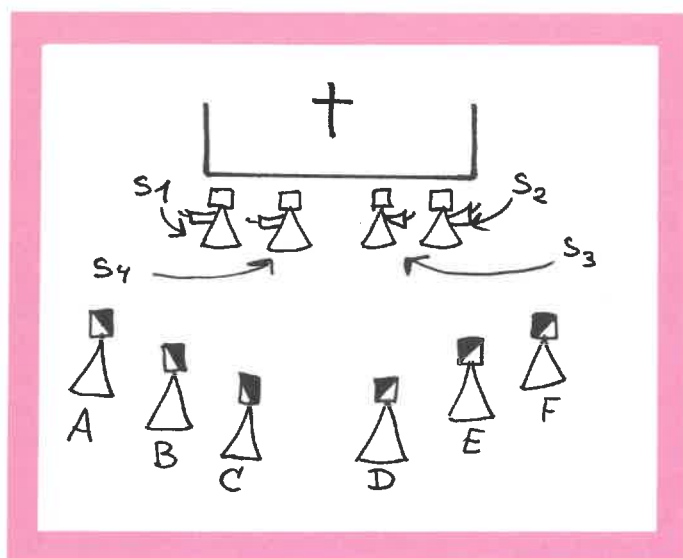
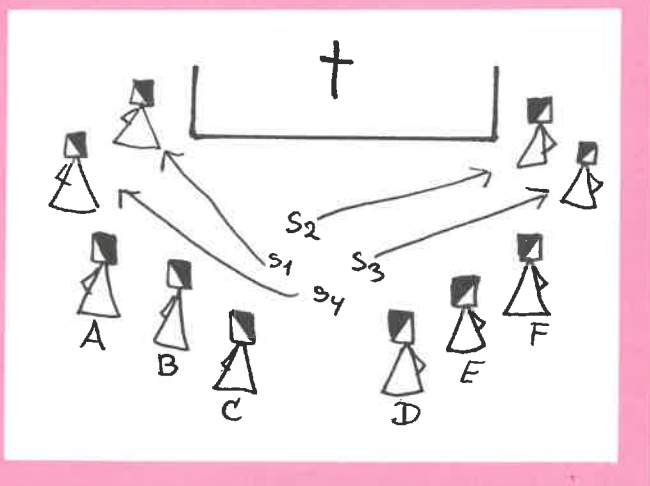
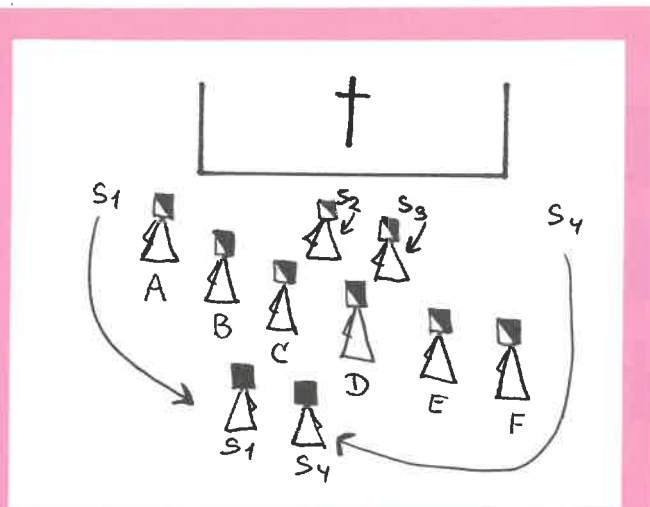
a) ABCDEF danner en skrå mur. S1 og S4 mødes på YDERSIDEN og ser ind over muren på S2 og S3 på IN-DERSIDEN.

b) ABCDEF løfter armene og danner "tremmer", og S1 og S4 følger med hovedet S2 og S3, der går op mod A.

c) S2 og S3 kommer forsigtigt tilbage fra A mod F og når ud for S1 og S4 på FRYGTENS STENE. Begge grupper dækker sig med et sæt og frygtsomt bag muren.

d) Muren opløses til 2 kilesider som førhen. Herved kommer de to grupper til at stå ansigt til ansigt i frygtsom position – retter sig op og går halvt med ryg til hinanden mod hver sin side af altret. Ser overmodige ud – er sig selv mere end nok.

e) Guds kærlighed: som vers 1 og 2.

Vers 4

a) S-erne går med håndledene over kors, som var de bundet, ned foran sig og med sænket hoved frem for altret som for en dommer.

b) S-erne knæler ydmygt samtidig med, at de løfter de bundne hænder mod altret.

c) Hænderne løsnes, og de rejser sig. Vender sig og nærmest strør Guds tilgivelse ud i hovedet på menigheden.

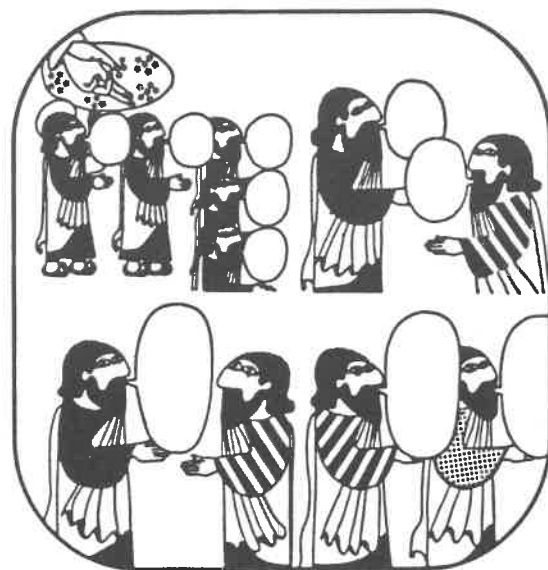
d) ABC og DEF, der kommer ind fra siden, stiller sig på række med de fire S-er og viser langt ud over menigheden fra venstre mod højre.

e) Vender sig 2 og 2 mod hinanden og lægger hænderne på hinandens skuldre.

f) Guds kærlighed: Som 1., 2. og 3. vers evt. med en lidt anden slutbevægelse.

Spillet her er bygget over en oversættelse af Erik Aagaard.
Regi ved Peter Moesgaard.

Hvordan er Bibelen blevet til?

Mundtlig overlevering

Børn i fakta-alderen stiller en masse spørgsmål, der kræver ret præcise, men også omfattende svar, f.eks. det ovenstående. I denne artikel gives svar på spørgsmålet i et sprog og et omfang, børn fra 7-12 år vil kunne forstå. Artiklen er skrevet af en konfirmandkonsulent i den svenske kirke, Hans Gøran Karlsson og er tidligere bragt i tidsskriftet "Barn och Familj".

Når vi har læst en rigtig god bog, er det naturligt for os at vi ser efter, hvad forfatteren hedder. Derimod spekulerer vi ikke på, hvordan forfatteren har båret sig ad med at skrive en bog. Men når det gælder Bibelen, kan vi ikke lade være med at spekulere på, hvordan den er blevet til. Det er også klart, når man har hørt sige, at Bibelen er Guds ord til os. Så må den jo være blevet til på en ganske særlig måde. Det drejer sig om en

Lang tilblivelseshistorie

En mulighed kan vi udelukke direkte. Det er, at Bibelen er dumpet ned fra himlen fiks og færdigskrevet på hver eneste side, lige klar til at trykke. Det viser sig, at Bibelen har en meget lang tilblivelseshistorie. De ældste dele af Bibelen blev skrevet ned omkring 1.000 år før Kristi fødsel, og de yngste skrifter i Det nye Testamente blev føjet til lige henved hundrede år efter Jesu fødsel. Det er så langt et tidsrum, at vi ikke kan forestille os det: 1.100 år. Og egentlig handler det om endnu længere tid, fordi meget af det, der står i Bibelen, først er blevet fortalt mundtligt gennem mange generati-

oner. Når vi tænker på så langt et tidsforløb, bliver Bibelen en endnu mere spændende bog, end vi først havde forestillet os.

Hvordan blev Bibelen til?

Den afgørende grund, til at Bibelen bliver til, er, at mennesker har mødt Gud, hørt hans ord og fulgt dem. Gud selv har åbenbaret sig for mennesker. Sådan var det med Abraham, som hørte Guds befaling om, at han skulle bryde op fra sit eget folk og begive sig af sted til et andet land, som Gud ville vise ham. (1. Mosebog 12,1-4) På samme måde var det med Moses, som mødte Gud i en brændende tornebusk. Der talte Gud til ham. (2. Mosebog 3,1-10) Fra den dag blev Moses Guds tjener og leder for Israels folk. Profeterne oplevede det samme: Gud, den store og almægtige, talte til dem. Siden fik de til opgave at fortælle det videre til folket.

Tydeligst har Gud vist sig for os, da han sendte sin egen søn her til verden. Jesus var helt igennem et almindeligt menneske, men samtidig var han helt og holdent Guds søn. Alt, hvad Jesus gjorde og sagde, kom egentlig fra Gud selv.

Alt dette vigtige, der skete, når Gud talte til mennesker, og når han greb ind på en særlig måde, er siden blevet optegnet i de forskellige skrifter i Bibelen.

Først fortalte man

om det, der skete, og om, hvad Gud

havde sagt til forskellige mennesker og gennem Jesus. Vi, som har så mange bøger, kan næsten ikke forestille os, hvordan det var, dengang man ingen bøger havde i hjemmet. Dengang kunne man ikke bare gå hen og slå det op, man gerne ville vide. Enten måtte man kunne det selv, eller også måtte man spørge en anden, som kunne det udenad. Præcis sådan var det på profeternes og på Jesu tid. Når man ikke havde nogen bøger, var man tvunget til at lære så meget som muligt udenad. Naturligvis prøvede man da at lære, hvad Gud havde sagt til Moses og profeterne, og hvad Jesus selv havde sagt. (Vi kan kun gange-tabellen udenad, men man kan træne sin hukommelse op, så man er i stand til at huske meget, meget mere)

Jesus hjalp selv sine disciple og folket med at huske, hvad han havde sagt, ved at fortælle historier, som man selv kunne spekulere på. En god historie glemmer man ikke. Ofte sagde Jesus blot nogle korte, kraftfulde ord, som var lette at huske, f.eks. "Gør mod andre mennesker sådan, som I vil, at de skal gøre mod jer". (Lukas 6,31) Jesus hjalp selv sine disciple og folket med at huske, hvad han havde sagt, ved at fortælle historier, som man selv kunne spekulere på. En god historie glemmer man ikke. Ofte sagde Jesus blot nogle korte, kraftfulde ord, som var lette at huske, f.eks. "Gør mod andre mennesker sådan, som I vil, at de skal gøre mod jer" (Lukas 6,31). Disciplene lyttede og talte med hinanden om det, de hørte og huskede det.

Nedskrivning og senere afskrifter

Jesu fødsel		Jesu liv
30 e.Kr.		Mundtlig beretning
50 e.Kr.		Nedskrivning
100 e.Kr.		Breve og evangelierne samles

Det nye Testaments tilblivelse

Langt senere kunne de fortælle andre, hvad de havde været med til sammen med Jesus. Man fortalte ved gudstjernerne og når man var sammen med forskellige mennesker, som ville høre om Jesus.

Derefter skrev man ned, hvad man havde hørt

Allerede ved kong Salomons hof i 1900-tallet før Kristi fødsel var der lærde mænd, som nedskrev de ældste beretninger i Det gamle Testamente. Profeten Jesajas gav f.eks. ordre til, at man skulle skrive det ned, der var blevet sagt (Jesaja 30,8). Moses fik denne befaling af Gud: "Skriv disse ord op, thi på grundlag af disse ord slutter jeg pagt med dig og Israel" (2. Mosebog 34,27).

Hvad Jesus angår, så var der i begyndelsen mange, der havde været med og oplevet, hvad han havde sagt. Man kunne fortælle og huske hinanden på det. Formodentlig var der folk, der gjorde visse optegnelser. Til sidst kunne man sætte de vigtigste beretninger sammen om Jesus. På den måde fik vi evangelierne. Markus var den første, der skrev om Jesus. Hans evangelium blev færdigt omkring år 60. Siden skrev Lukas og Mattæus deres evangelier en gang mellem år 60 og 80. Johannesevangeliet kom til på et tidspunkt i løbet af 90'erne. Mattæus og Johannes var selv Jesu disciple.

Markus var ganske vist ikke selv en discipel, men han har været meget sammen med Peter, som altid stod Je-

sus meget nær. Lukas var heller ikke discipel, men han omtaler, at han nøje har sat sig ind i det hele fra begyndelsen. Derefter skrev han sit evangelium (se Lukas 1,1-4).

Da de første evangelier blev skrevet, levede endnu adskillige af de mennesker, som selv havde mødt Jesus. De havde kunnet afsløre, om der var noget usandt i evangelierne.

Faktum er, at der findes andre beretninger om Jesus og hans liv, som ikke er kommet med i Bibelen, fordi de ikke er helt troværdige. Men Mattæus, Markus, Lukas og Johannes blev godkendt lige fra starten. Til sidst blev

evangelierne samlet og de breve, som Paulus og andre havde skrevet, og Åbenbaringsbogen og Apostlenes Gerninger til én enhed, som vi kalder Det nye Testamente. Sådan blev Bibelen til. Mange mennesker har været med som øjenvidner, som tilhørere, som fortællere og som skrivere i et vældigt samspil mellem begivenheder og mennesker.

Men det vigtigste er, at det er Gud selv, der står bagved det alt sammen. Det er Gud, som taler til os gennem Bibelen. Hvert menneske, der læser Bibelen, må selv opdage dette.

NYE BØGER OG MATERIALER

To udgivelser afslutter serien

"Den kristne børnelærdom for børn i hjem og kirke":

MENNESKET og GUDSTJENESTEN

Anmeldelse ved sognepræst Werner Fischer, Munkebjerg, Odense

Så er de to sidste hæfter i serien "Den kristne børnelærdom for børn i hjem og kirke" (også kaldet Jacobsen-materialet) udkommet. Serien har været ca. 10 år om at blive fuldført, så udgivelserne er ventet med spænding.

I løbet af så lang en periode skifter den pædagogiske metode, hvilket de 2 nye hæfter bærer præg af.

*Gud skaber Adam,
Fanefjord Kirke*

Mennesket af Annelise Søndegaard og Finn Vejlgård Pedersen.

Materialecentralen 1989
Kr. 100,- inkl. arbejdsark
med kopiret.

De to forfattere er blevet sat på en meget svær opgave. De er sat til at skrive et materiale med indhold til børn i 5-10 års alderen med emnet "mennesket". Men hvornår begynder man at spekulere på spørgsmålene "hvad er et menneske"? – hvad går tilværelsen og livet ud på? Det sker først for alvor, når vi igennem puberteten mister umiddelbarheden over for os selv, livet og omverdenen, og derved langsomt vinder frem til vores voksenidentitet. Spørgsmålet om, hvad et menneske er, rejser sig først, når vi

kan begynde at reflektere, og når svaret ikke længere er selvfølgeligt.

Til forståelse af, hvad mennesket er, har børnene brug for nogle byggestene: livet som skabt – det onde i verden – Jesusfortællinger om liv, død og opstandelse – kirken. Disse byggestene formidles i hæftet under overskrifterne:

Menneskets placering (slægten, historien, universet), Menneskets betydning (fællesskab, drøm og virkelighed, død og opstandelse), Gudstjeneste (ordet, dåb, nadver).

Forfatterne bemærker i forordet, at de har forladt seriens hidtidige pædagogiske principper og opbygning, som sikkert er kendt for de fleste. Det skulle de efter min mening ikke have gjort! Et arbejde med at finde aktiviteter, gudstjenesteidéer mv. ville sandsynligvis have holdt forfatterne fast på målgruppen 5-10 år.

I stedet er man næsten gået grassat i vor tids pædagogiske modelune: fortællingen. Hæftet er blevet en antologi. Ganske vist med en god disposition og emneopdeling, gode indledninger og udlægninger. Og det er gode fortællinger, der udvælges. Bibelfortællingerne vejer mest – oftest i genfortælling af A. S. Seidelin og Djursaa. Men en sagbeskrivelse af slægten eller prædikestolen eller døbefonten bliver nu ikke til en god fortælling, uanset hvor meget man kalder den fortælling. – En af fortællingerne vil jeg på det kraftigste fraråde at bruge til børn i 5-10 års alderen. Det er "Manden i båden" af Per Olov Enquist. Den er stærk – rystende stærk, fordi den ikke vil kunne gennemskues af et barn – eller "afkodes". Endelig bryder jeg mig ikke om talen om fascination af stjernehimlens "mange verdner" og talen om drømmene: "Mens vi sover bliver

vores tanker hentet (anmelder: Af hvem?) mange forskellige steder hen." Vore forvirrede nattedrømme frembragt af vores underbevidsthed er ikke nogen god tilgang til at tale om gudstjenestens *vision* af Guds Rige. Men formentlig vil den besindige bruger af materialet styre uden om de farer, der lurar her.

Samlingen af 16 billedark, som hører med til hvert hæfte, kunne man godt have sparet ved dette hæfte. De fleste af illustrationerne genfindes i selve hæftet. Udvalget af sange/salmer, som er gengivet med noder og becifring, er i de fleste tilfælde både kendte og let tilgængelige andre steder. Der er 4 fra Den danske Salmebog! I øvrigt tages der intet hensyn til de 5-10 åriges ringe læseevne i salmevalget. Når alt det er sagt, så er der også her både emner, materiale og idéer til forkyndelse/livsoplysning for børn – måske snarere over end under 10 år.

*"Høst", papirklip
af Kirsten Vium Nielsen*

Gudstjenesten af Lis Bisgaard og Karen Lundblad.

Materialecentralen 1989
Kr. 100,- inkl. arbejdsark
med kopiret.

Dette hæfte følger de tidligere hæfters opbygning med samvær, forberedelse og idéer.

Hæftet vrirler med idéer i form af ritualer, symboler, drama, aktiviteter, bønner, salmer og sange, fortællinger, tekster, lege, film, stordias mv. til at lave gudstjenester (i allervideste betydning af dette ord) eller andre samvær om gudstjenesten og gudstjenestens indhold. Det er næsten ved at være for meget af det gode! Det siges, at "når vi fordyber os i Livets Træs symbolverden, vil mangfoldigheden og frodigheden smitte af på vores tænkning, også når det gælder udformning af ritualer til gudstjenesten.

Idéerne vil begynde at myldre frem..." Jeg er ikke sikker på, at det er helt sandt. Men mindre kan også gøre det. I hvert fald må man undervejs standse op og besinde sig på forskellen på kristendom og naturmystik.

Materialet behandler de kirkelige og menneskelige højtider: Søndag, Piske, Høst, Verdensdag, Allehelgen, Jul, Fastelavn og Påske.

Det er hæftets styrke, at det binder højtiderne sammen med årstiderne og de symboler, der findes i de folkelige fester. Enhver, der kender Grundtvigs "I al sin glans" og Johs. Johansens "Lad nu vor lovsang springe ud", ved, at højtider og årstider "befrugter" hinanden til forståelse af evangeliet. – Men det er også hæftets svaghed. Vise steder bliver evangeliet bundet sådan ind i frugtbarhedssymboler og naturmystik, at Guds riges egenart forvaskes: Guds riges virkelighed er dog noget andet end årstidernes virkelighed.

Hvis man til høstgudstjeneste fejrer nadver, som det foreslås, stående omkring "høststræet" med nadverelementerne brød og saft (eller en vindruer) og med de angivne indstiftelsesord, så er nadveren omtolket til et høst- og frugtbarhedsmåltid. Nadverens elementer er ikke hellige, fordi brød og vin er skabt af Gud, men fordi Jesus med sit liv og sin død viede sig til dem.

I samme afsnit citeres indianeren Chief Seattles ord: "Hver del af denne jord er hellig for mit folk". Nej, verden er ikke hellig i den betydning, at Gud bor i naturen, men i den betydning, at naturen (og vi) lever af hans skaberkraft – naturen er Guds hænders værk. Hverken mere hellig – eller mindre. Grænsen er hårfin, og det er nok en fortolkningssag, om den er overskredet.

Samme tendens til overfortolkning af natursymbolerne ses i afsnittet om påsken. Men kristeligt set er opstandelsen ikke en naturlov, der bekræftes af frøet, der spirer, og kyllingen, der bryder ud af ægget, i foråret. Jesu opstandelse er et brud med enhver naturlov – dog skabt af den samme livets herre, som skabte naturlovene. Og vi følger efter i Jesu opstandelse med angst og bæven – og i håb, men aldrig som noget "naturligt".

Trods dette forbehold indeholder hæftet en vrimmel af gode idéer – ikke

blot til gudstjenester, men også til så meget andet.

Billedarkene indeholder et blandet sang- og salmevalg samt myldrebilleder, som fint kan bruges til samtale, fortælling eller farvelægning.

De 12 hæfter, som hele serien indeholder, har givet os en uvurderlig mængde af godt materiale. Tak til dem, der har slidt med det. Og ved afslutningen spørger man sig selv: Hvad nu? Er det næste en tilsvarende serie for store børn? Og for unge? Og hvem vil påtage sig opgaven?

Werner Fischer

FOR FESTENS SKYLD

En bog om de kirkelige handlinger

Red. Eberhard Harbsmeier

160 sider – kr. 198,-

Forlaget ANIS 1990

Baggrunden for denne bog er med redaktørens ord, at de kirkelige handlinger hidtil har fået en stedmoderlig behandling i den praktiske teologi. Det er til gengæld søndagsgudstjenesten og prædiken, der står i centrum – både i den praktiske teologi og i præstens arbejde. Men er det rimeligt – spørges der – set i forhold til, at de kirkelige handlinger netop er den mest folkelige del af de kirkelige livsytringer?

Bogen indeholder fine eksempler på lejlighedstaler ved vielser og begravelser, samt forslag til den liturgiske udformning af disse kirkelige handlinger. Hertil kommer så artikler om konfirmationen og dåben. Det er sognepræsterne Eva Meile og Christian Højlund, som har skrevet om vielse og begravelse, mens domprovst Søren Lodberg Hvas har bidraget med afsnittene om konfirmation og dåb. Lodberg Hvas understreger i sin artikel om konfirmationen den nære sammenhæng mellem forberedelsestiden hos præsten og så selve den kirkelige handling. Forberedelsen er for festens skyld. Han foreslår, konfirmanderne direkte skal være med til at udforme konfirmationsgudstjenesten – også præstens prædiken. Forberedelsestiden og den kirkelige handling skal gøre de unge bevidst om dåbens indhold som tilværelsens fundament. Den kirkelige handling, konfirmation, skal have karakter af både fest og udfordring.

Med denne bog har vi fået en værdifuld studiebog – både til pastoralseminariernes undervisning, men også til vore præster – ja, enhver der vil tænke med om vore kirkelige handlinger og deres betydning for vort menneskeliv. Universitetslektor Eberhard Harbsmeier, som har redigeret bogen, bidrager endelig med en vægtig artikel om de kirkelige handlingers teologi og folkelige betydning.

HN

MYTER I DET GAMLE

TESTAMENTE

Otzen, Gottlieb, Jeppesen og Jensen

243 sider – kr....

Forlaget ANIS 1990

I 1972 udsendte Gads Forlag MYTER I DET GAMLE TESTAMENTE som en præsentation af den såkaldte skandinaviske skoles udforskning af myterne i GT. Den skandinaviske forskning bygger først og fremmest på den religionshistoriske metode, idet man arbejder med sammenligninger mellem GTs myter, som f.eks. skabelsesmyterne, med de nærorientalske religioners myter om verdens tilblivelse. Man fandt derved frem til, at de GT-lige myter i høj grad havde lighedspunkter med andre skabelsesmyter, men også at disse myter fandt udtryk i årstidsfesternes ritualer.

Det viste sig, at denne bog hurtigt fandt brug både i teologistudiet og blandt lærerstuderende. Interessen for bogen her så givet anledning til en nyudgivelse i udvidet omfang, idet bogen er suppleret med en artikel af Hans Lundager Jensen om den strukturalistiske mytetolkning. Denne metode stiller ikke spørgsmålstejn ved de religionshistoriske sammenligninger og den gensidige kulturpåvirkning. Den strukturalistiske metode spørger i stedet efter "myternes logik": Hvorfor er kaos netop vandet? Er det her så ikke for de særlige interesserede? Jeg mener, at denne bog netop er med til at åbne vore øjne for den rigdom af tilgange og tolkningsmuligheder, som vore bibelske tekster indeholder. Myterne er som genre netop den type fortællinger, som er tidløse og samtidig aktuel tolkning af den menneskelige tilværelses vilkår. Bogen er til at have med at gøre for alle – og ikke bare for de lærde.

HN

Bidjolis konfirmation
Af Jens Fischer-Nielsen
Scandinavia 1990.
142 sider, hft., kr. 98,-

Bidjolis konfirmation er en spændende ungdomsroman med fuld fart på for både drenge og piger. Bidjoli er født i Calcuttas slum, men er adopteret af danske forældre og vokser op i Ishøj, hvor hun materielt set har alt. I syvende klasse skal hun tage stilling til, om hun skal konfirmeres. Det sætter en masse spørgsmål i gang i hende. Inden hun får svar på disse, ruinerer hun sig selv og sætter Ishøj på den anden ende.

En historie hvor det umulige sker. Med humor og en god portion ironi pilles der ved gennemsnitsdanskerens forhold til kirken og den kristne tro. En udfordring for enhver teenager. Den siger blandt meget andet, at verden kan laves om...!

Lars Collmar
Johannes Larssons fantastiske rejser
Blødt omslag – garnhæftet
12,5 x 20 cm, 185 sider, 98,- kr.

Den svenske dreng Johannes Larsson bliver træt af juletrængslen og går ind i en kirke, hvor han får øje på en stor julekrybbe.

Han ser mest på et lille uldent lam, som en hyrde holder i favnen. Pludselig siger hyrden: "Vil du klappe lammet?" Så er Johannes på sin første rejse.

Det bliver efterhånden til mange rejser, hvor han møder mange spændende mennesker fra Bibelen. I denne bog får vi lov til at komme med på rejserne.

En stor del af de 50 kapitler er illustreret.

Unitas Forlag samt KFUM og KFUK i Danmark har taget hul på et nyt årti, idet de kan præsentere foreningens første hæfter i forkyndelsesmateriale for 1990'erne.

Der vil udkomme 2 hæfter hvert år, indeholdende materiale til en hel sæson i foreningsarbejdet. Et hæfte med programforslag til små børn, større børn og teenagere. Og et hæfte med en eller anden form for bibelstudium for unge/voksne.

Hæfterne for 1990/91 har titlerne:

Godt begyndt

Inspiration til forkyndelsen. Kr. 65,-

Gud virker

Inspiration til forkyndelsen

Temahæfte. Kr. 50,-

KFUM og K har udarbejdet det nye forkyndelsesmateriale "Godt begyndt. Inspiration til forkyndelsen 90/91". Det er udarbejdet af forkyndelsesudvalget sammen med tre skrivergrupper, én for hver af aldersgrupperne: små børn, større børn og teenagere.

I hæftet gives baggrundsstof til 5 emner med overskrifterne: Godt begyndt, Den samme Gud, Da Gud blev menneske, Da livet vandt, Det var min skyld.

Hvert emne har en fælles indledning, der gedigent har sammenfattet det bibelske og teologiske grundlag for emnet. Herefter er der skitser til 8 samvær med hver af de tre aldersgrupper: Små børn, større børn og teenagere. Det fælles tema udfoldes forskelligt under hensyntagen til aldergruppen. Det er hermed sagt, at stoffet er velfunderet og bibelsk forankret. De ak-

tiviteter, der foreslås til de tre aldersgrupper, underbygger den bibelske tekst og fremmer forståelsen heraf, giver den rum. Det er f.eks. drama, salmer, sanglege og andre lege.

Herved bliver det for de to første aldersgruppers vedkommende. Men i vejledningen til forkyndelsen for teenagere er der næsten hver gang ideer og udfordringer, der knytter til ved hverdagserfaringer og livet i dagens samfund.

Det sidste, der skal nævnes, er, at materialet har en gennemført og meget smuk lay-out og fine illustrationer. Det er med enkle, klare midler blevet nemt at finde rundt i bogen. Og så har den et vakst og tidssvarende omslag. Her foreligger et sobert og velgenemtænkt forkyndelsesmateriale, som bestemt vil kunne bruges også af andet børne- og ungdomsarbejde.

Det andet hæfte i KFUM og K's forkyndelsesmateriale fra 90/91, "Gud virker. Inspiration til forkyndelsen", er et temahæfte, der er udarbejdet til brug i bibelarbejdet for unge/voksne. Her er udvalgt en række bibeltekster, der kommenteres ud fra deres sammenhæng, her gennemgås teologiske temaer og begreber af betydning for teksten, her inddrages nutidige tekster og her er arbejdsopgaver, andagtsforslag og salmeforslag. Igen er hæftet udformet med samme enkle, overskuelige og smukke nutidige lay-out.

Som hæftet fremstår kan jeg kun sige, at det vil være et kærkomment materiale bl.a. til personligt brug/studiekredse for voksne medarbejdere.

Anne Marie Boile Nielsen

Rune J. Kähler:
LOUISE OG JONAS
Materialecentralen/Religionspædagogisk Center, 1990
Illustrationer af Palle Bregnhøj
48 sider, kr. 75.-

En herlig, lille bog har Rune J. Kähler skrevet om *mirakler*. Den hedder Louise og Jonas – og følger i kølvandet, bogstavelig talt, på de tre første bøger om præstedatteren Louise.

At Louise er præstedatter, er væsentligt for præstationen af hende, det præger hendes hele fremfærd. Hendes tankeverden er forankret i det liv, hun lever sammen med sin præstemor, i selvfølgelig overbevisning om, at bibelhistorien indgår i hverdagen på linje med alt det andet, hun har som sin oplevelses- og erfaringsverden. Og det er ikke småting, for hun er en uadvendt pige, der ved siden af det bibelske persongalleri står på fortrolig og tillidsfuld fod med en masse jordiske mennesker i det lille samfund, hun bor i. Hun er meddelsom over for andre – har stor trang til at prøve sine tanker af og samtidig få indblik i andres.

Dette skaber mange pudsige situationer. Rune J. Kähler har en mesterlig sans for at finde rammende udtryk for den fantasi og taktsomhed, Louise løber over med, og som kommer frem i de samtaler, hun kaster sig ud i – ikke mindst med sig selv! I samtaler med andre skinner Louises klippefaste *barnetro* igennem, med samt hendes vidunderligt nærgående forargelse over, at samtalepartnerne ikke altid deler den, endsiges deler hendes hjemmевante færden i de bibelske regioner. Men i de lysteligt skildrede tanker og monologer, der ustandseligt rumsterer i hendes hoved, får vi også indblik i hendes *barnetvivl*, og her viser Rune Kähler, at hun har en forunderlig tilgang til de måder, barnetvivl ytrer sig på; det er skildret med barnlig professionalisme!

Det er egentlig ikke Guds almagt, Louise tvivler på, for her er hendes tilid fundamental, ja, nærmest fundamentalistisk! Men hun kredser om detaljerne i *Guds muligheder* for at udøve sin almagt: Hvis dieselolien slipper op på det skib, Louise på underfuld vis pludselig er fører af, og Gud derfor går i gang med at forvandle en dunk vand til olie, hvem skal så fylde det på tanken? – og mon han ikke bare

selv kan fylde op, direkte, uden først at være nødt til at forvandle noget?

Eller et andet eksempel, det, der starter bogens tema om miraklers mulighed: Hvis nu Gud skal forvandle vand til cola, skal man så stille et glas vand til rådighed for ham? eller en tom mineralvandsflaske? og bliver etiketten så også lavet om?

Alle disse Louises overvejelser er kostelig læsning: Hvordan henvender man sig til Gud, f.eks. når man står i larmende blæst på et skib og vil bede om hjælp? Skal man råbe hans navn? eller vil han så synes, at det lyder som moster Anettes ikke så pæne udbrud "Gu-u-ud!"? Endelig er det vel ikke nødvendigt at råbe?

Også Louises fantasieren over detaljerne, hvis hun nu selv skulle forsøge sig med mirakler, f.eks. gå på vandet: Skulle hun tage sine joggingsko af? Og når hun så kom til syne i indsejlingen til havnen, vandrede ind mellem den grønne og den røde lanterne, ville en af fiskerne i havnen råbe "Hovsa, der har vi jo præstens Louise, der kommer vandrede på søen. Det var ellers et rigtigt mirakel!" – og alle ville GLO, og en af fiskerne ville give hende en hånd og hjælpe hende op, og en anden hente hendes sko, hvor hun havde sat dem omme bag molen osv. Og bagefter ville det blive helt moderne at gå på vandet.

Sådan kan man blive ved at citere, småklukkende af grin.

Et andet tema, der fanger læseren, er Louises forhold til sin mor. En blanding af kærlig hengivenhed, stolthed, solidaritet – og datterlig oprørstrang, fnys og listige omskrivninger af de

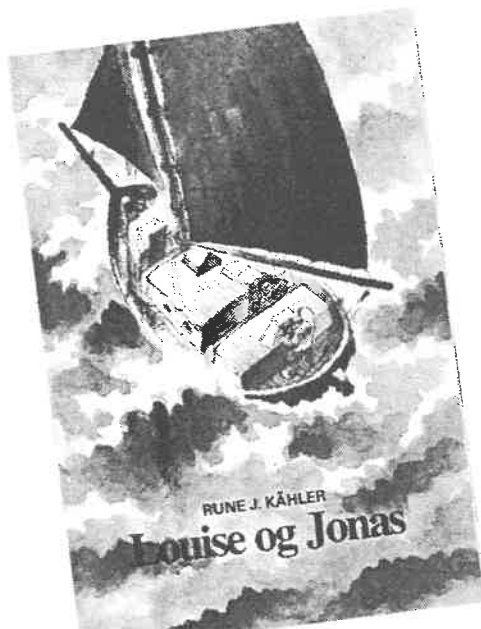
moderlige formaninger: Moderen minder altid Louise om, at hun ikke må tage op at køre med fremmede, men hun har aldrig sagt noget om, at hun ikke må SEJLE med nogen! Ergo, sker der ikke noget ved at tage en lille tur ud med Jonas i hans skib. Det kan man kalde barnelogik i snævre vendinger, noget de fleste børn vil genkende og godte sig over. Noget andet genkendeligt vil være Louises tætte og hyggelige forbund med mormoderen.

Louise er et dejligt og levende barn. Hun styrer sit liv efter sin egen tænk-somme logik, hvori mirakler indgår som forventelige fænomener. Også bogen er opbygget med en egen indre logik, der naturligt fører frem til *miraklet*. Og det på en måde så ellers forudsætningsløse læsere kan følge med og godtage. Med forudsætningsløse læsere, tænker jeg her på vantro voksne, der ikke normalt slipper begrebet mirakler inden for i deres realistiske verden. – Hos børn vil den gå rent ind.

Louise opererer med, at nogle mirakler er mere nyttige end andre – og finder f.eks. ud af, at der overhovedet ingen grund er til at gå på vandet, når man kan sejle. Går man ind på denne skelnen imellem graderne af nytthed, vil jeg regne denne lille bog blandt de nyttigere mirakler. *Mirabile dictu!*

Bogens illustrationer er af Palle Bregnhøj. Et par af dem, bl.a. den festligt havglitrende forside, er set ovenfra, næsten som med Guds øje, hvori det glimter lunt. Det rammer fint bogens stemning.

Lise Balslev,
Aalborg

Udgives af EPS,

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS:

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De Samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF/FPF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM/KFUK i Danmark. KFUMs idrætsforbund i Danmark. KFUM-spejderne i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Kristelig forældre- og lærerforening. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansvh.). A. M. Boile Nielsen, Eberhard Harbsmeier, Finn Dyrehagen og Per Melhof.

Abonnement

Årsabonnement (4 numre) kr. 100,-
Løssalg kr. 30,-
Giro 8 05 53 51

Henvendelse

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret.

Husk ved alle henvendelser at opgive abonnementsnummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Materialecentralen,
Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Telefon 31 24 92 50 (kl. 10-16)

**Materialecentralen/
Religionspædagogisk
Center**

Materialecentralens formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsoplæring og kristendomsundervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Tryk:

S. M. Olsens Bogtrykkeri, Holbæk.
ISSN 0900-1433

Reserveret til postvæsenet

De 10 Brudejomfruer

og andre bibelmimer til kirkeårets tekster

af Marianne Boisen,
Susanne Fabritius de Tengnagel og
Lise Gjellerup Koch.

**Materialecentralen/
Religionspædagogisk Center 1990
148 sider
Kr. 250,- med kopiret.**

Med udgivelsen "De 10 brudejomfruer og andre bibelmimer til kirkeårets tekster" har de tre forfattere formidlet mange års erfaring fra et gedigent arbejde med bibelmimer.

Bag kommentarer og tegninger ligger dels et minutiøst arbejde ved skrivebordet, dels mange opførelser under forskellige omstændigheder og endelig et godt teamwork mellem de tre forfattere.

Udvalget af bibelmimer er disponeret således, at teksterne følger kirkeåret, fordi erfaringen viser, at mimerne er velegnede til fremførelse i gudstjenestesammenhæng.

Oftentimes er det konfirmander eller børne- og ungdomsgrupper, der indstuderer mimerne og fremfører dem ved en gudstjeneste.

At indstudere en bibelmime er ikke mere krævende for tid og evner, end at det er overkommeligt at gå i gang med sammen med konfirmander og unge. Men de fleste af mimerne i hæftet er lige velegnede for unge og voksne. En enkelt (Mimen over "Det tabte får") er dog specielt egnet for mindre børn.

Materialecentralen

Religionspædagogisk Center

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C Tlf. 31 24 92 50